

Fig. 1. Kirken og dens omgivelser set fra sydøst. Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The church and its surroundings seen from the south east*.

BEDERSLEV KIRKE

SKAM HERRED

Landsbyen Bederslev er tidligst nævnt 1391 (»Bedesløf«),[1] mens kirken er omtalt 1416 (»eccl. Batisleticam«),[2] og en sognepræst, Anders Jensen, i 1428 og 1434.[3] 1459 lod biskop Hennekinus landsbyen Hvellinge og gården Pugeholm overgå fra Norup Sogn til Bederslev.[4]

Biskop Jacob Madsen noterede 1590, at sognet havde 17 tiendeydere, og at det var et »Bedre Sogen end Vgersleff (Uggerslev)«.[5] Ikke desto mindre var sognekaldet så dårligt lønnet, at det 1632 blev forbedret med 2 pund korn af kronens tiende.[6]

Ejerforhold. Efter reformationen 1536 tilhørte kirken Kronen frem til 1698, da den blev afhændet til grev Vilhelm Frederik Wedel til Wedelsborg, som kompensation for at han samme år var blevet fradømt kirketienden af Gamborg (Vends Hrd.).[7] Den blev allerede 1702 solgt til Odenses borgmester og ejer af herregården Margård, Jens Christensen Schebye.[8] Kirken fulgte 1708 med ved salget af Margård til major Jørgen Thyge Seefeldt,[9] og den lå til herregården frem til 1783, da generaladjudant og ritmester Gustav Schøller frasolgte kirken med Uggerslev Kirke (s. 5333) med patronats- og kaldsret til Joachim Godske Moltke til Egebjerggård (da kaldet Einsidelsborg), og da grevskabet Roepstorff 1810 blev dannet af denne og herregården Kørup, kom kirken under dettes eje.[9]

1799 lovede kirkeejer Ulrik Wilhelm de Roepstorff, at kirken ville blive repareret,[10] hvilket dog ikke løste de grundlæggende problemer, og 1883 var kirken i så dårlig stand, at man skønnede det nødvendigt at nedbryde middelalderkirken og genopbygge den (jf. s. 5316).[11] Forberedelserne hertil begyndte 1885 med en restaureringsplan, og årene efter var murene delvist nedrevne.[11] Restaureringen var gennemført 1887.[11]

Fig. 2. Luftfoto af kirken og dens omgivelser set fra sydøst. Foto Dana Luftfoto 1950. I KB. – *Aerial photograph of the church and its surroundings seen from the south-east.*

Kirken var knyttet til Egebjerggård indtil overgangen til selveje 1. juli 1926.[12]

Skt. Nikolaj omtaltes 1578 som *værnehelgen* (»Bedisløff Ecclesia Beati Nicolai«).[13]

Jordegods. Kirkens jordebog 1578 nævner 3 marsel jord (gav 1 ørte byg), et stykke skov 'som Hans Eriksen gav for sin datters sjæl' (gav 2 skæpper), 2 marsel jord (gav 1 pund byg) og en toft ved kirkens gård (gav 4 skæpper byg). Rasmus Nielsen havde alle kirkens jorder og gav årligt 2 pund rug og 2½ ørtyg.[13] Desuden skødede Johan Pedersen en ager kaldet »grysaauending«, der gav 2 skæpper, og Hans Madsen gav 2 pund af en gård, som Hans Øgissøn havde skænket kirken, og havde desuden en af kirkens jorde (der gav 2 pund byg).

Ved Kronens salg af kirken 1698 anføres dens jordegods at være 3 stykker jord på Bederslev Mark, et stykke jord, som præsten bruger, en tofte ved kirken (4 skæpper), ageren kaldet »Grysaawending« (2 skæpper) og en del andre jorder, der bruges af præsten, i alt 32 tønder 4 skæpper.[14] 1718 fik Christian Carl von Gabel skøde på en del ryttergods, herunder en matrikel i Bederslev (matr. nr. 8), »som i øvrigt ligger til Bederslef Kirke«.[15]

Anneksforhold. Kirken var anneks til Uggerslev senest 1572.[16] Dette forhold fortsatte indtil 1795,[17] da man gennemførte den plan, kirkeejer Joachim Godske Moltke fik tilladelse til 1784, nemlig at bytte om, så Bederslev blev annekskirke til Nørre Nærå, og Uggerslev i stedet fik Nørre Højrup.[9]

Bederslev ligger cirka fem kilometer nordvest for Otterup. Det lille sogn ligger østligt i Skam Herred, mellem Uggerslev (syd) og Krogsbølle (nord). Kirken er opført i den nordlige ende af landsbyen og adskilt fra hovedgaden af en lille grund, hvor der indtil det tidlige 1900-tal lå et firlænget fattighus (jf. fig. 4). Den rektangulære kirkegård blev udvidet 1887 med et areal mod vest samt en smal bræmme mod nord.[18] Den oplyses 1817 at være blevet planeret, men allerede 1819 hedder det, at kirkeejeren tidligere havde lovet at få den planeret, men at det endnu ikke var sket.[19] 1837 blev den omgravet, planeret og nyinddelt til 'familierne'.[19]

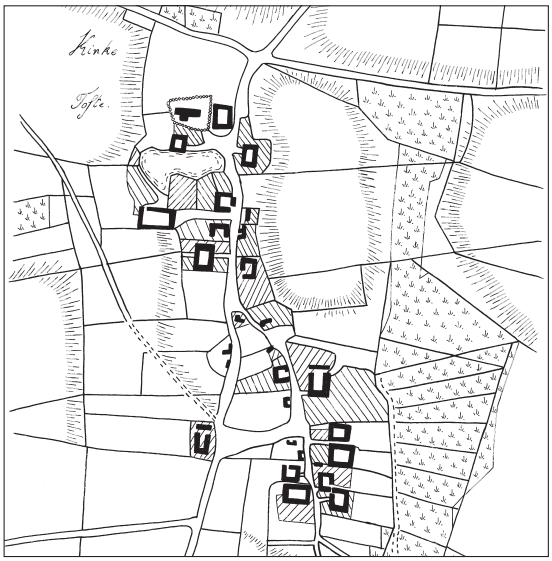

Fig. 4. Matrikelkort. 1:10.000. Målt af H. C. Nyholm 1784. Tegnet af Freerk Oldenburger 2019. – *Cadastral map.*

Den rektangulære kirkegård *hegnes* af et dige af kløvede kampesten. Det har hævd tilbage til 1500-tallet,[5] men er naturligvis blevet repareret, nedtaget og genopsat løbende, blandt andet i 1667.[13] Et stengærde om den udvidede kirkegård blev sat 1887.[18]

Indgange. Hovedindgangen (fig. 3) er placeret i kirkegårdens sydøstlige hjørne og omfatter en køreport samt en fodgængerlåge, begge med smedejernslåger hængt i kvadratiske granitpiller, på hvilke er hugget »1799 R«; sidstnævnte en henvisning til kirkeejeren, Ulrik Wilhelm de Roepstorff. †*Indgange.* En ældre kirkeport blev opført 1667,'eftersom ingen port for kirkegården var';[13] dens låger blev fornyet allerede 1674 og atter 1685.[13] 1631 var begge †*kirkeriste* forfaldne og skulle fornys; helst af jern.[20] 1671 var ristene, der hindrede svin i at gå ind på kirkegården, blevet stjålet og nye måtte anskaffes.[13]

Kirkegårdsbygninger. Et graverhus er opført i kirkegårdens sydvestlige hjørne af røde mursten og med rødt tegltag. En lille †*kirkelade* med lervægge og stråtag er nævnt som værende i dårlig stand 1590.[5] Et †*redskabshus* blev udvidet 1950.[21]

Fig. 3. Indgangslågen med granitpiller fra 1799 (s. 5311). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The entrance with granite pillars from 1799.*

Fig. 5. Kirken set fra sydøst. Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The church seen from the south-east.*

BYGNING

I udgangspunktet er kirken et romansk byggeri opført i hele og kløvede marksten, der i senmiddelalderen fik en vestforlængelse af skibet, og østenden blev endvidere omdannet til et langhuskor. Et våbenhus er også tilføjet på et tidspunkt, sikkert i middelalderens sidste del. Derudover stod der 1590 et tømret tårn ved skibets vestgavl, der meget vel kan være opført samtidig med skibets vestforlængelse. Kirken er i sin nu stående form i vid udstrækning et produkt af 1800-tallet, idet den middelalderlige kirke på stedet blev skalmuret og delvist ombygget 1886-87. Den er således nu ude og inde primært opført i teglsten. Kirkens grundplan er blevet den traditionelle med et skib og et lidt smallere kor. I vest blev der 1886 opført et muret tårn i samme stil som den skalmurede kirke, og et ligkapel er opført mod syd, givetvis som erstatning for våbenhuset. Orienteringen afviger en smule imod nord.

Den *romanske kirke,* rejst på en bakkeknold, lader sig ikke tydeligt erkende længere. Det har da også ganske længe været antaget, at den middelalderlige kirke blev næsten fuldstændig nedtaget 1886-87 og erstattet af en ny bygning (jf. s. 5315).[22] Denne opfattelse kan føres helt tilbage til 1886, hvor det i en avisartikel konstateres, at alle kirkens mure er blevet nedrevet, så kun hvælvpiller og hvælv stod tilbage.[23] Den beskrivelse må imidlertid være baseret på planer, der senere aldrig blev realiseret. Ved bygningsarkæologiske studier 1999, udført af Nationalmuseet, kunne det nemlig konstateres, at den middelalderlige kirke i vid udstrækning fortsat stod bevaret bag skalmuringerne fra 1886-87. Det er dermed også muligt at få et rimeligt indtryk af

kirken før 1800-tallets forandringer af bygningen.

Den romanske kirke synes at være opført i hele og kløvede *marksten*.[24] *Grundplanen* var, efter alt at dømme, den traditionelle med skib og et lidt smallere kor. Skibet har været relativt kort og har målt ca. 11 m i længden. Om koret ved man intet.

Døre og vinduer. Ingen af de oprindelige †dørsteder er i funktion. Et †våbenhus (jf. s. 5314) blev opført ved skibet, formentlig der hvor ligkapellet (jf. s. 5316) nu står, hvilket i så fald må have været ud for den gamle †syddør.[25] Kirkens romanske vinduer, der alle er forsvundet ved de senere skalmuringer, kan heller ikke længere dokumenteres.

I det *indre* er alle oprindelige spor skjult bag puds og skalmuringer.

Middelalderlige tilføjelser og ændringer. Trods 1800-tallets forandringer af kirkebygningen kan der aflæses en række til- og ombygninger, hvoraf hovedparten er i munkesten, hvis kronologi synes relativt sikker, uden at en nærmere datering kan fremføres. Først fik skibet hvælv, hvorefter det blev udvidet mod vest. Dernæst er det gamle kor nedrevet og afløst af et langhuskor. Et våbenhus blev opført, givetvis mod syd, mens et tømret klokketårn blev rejst ved skibets vestende; begge byggearbejders datering er uklar.

Skibets *hvælv*, to fag, er udformet som ens ribbehvælv med flade kapper, der hviler på falsede piller og kraftige, runde gjord- såvel som skjoldbuer. Ribberne er nederst, i sammenstødet med vederlaget, udført med en let udkraget binder (jf. fig. 11). Trods pudslagets harmonisering af hvælvene svarer deres overordnede disposition utvivlsomt til den situation, som også gjorde sig gældende på opførelsestidspunktet; formentlig et sted i midten af 1400-tallet. Det er givetvis i relation til hvælvene, at to †*piller*, der 1667/68 omtales som istandsat, er opført.[13]

Vestforlængelse. Skibet blev forlænget med ca. 5,5 m mod vest, hvilket formentlig skete efter at skibet havde fået hvælv. Forlængelsens krydshvælv er udformet som hvælvene i skibet, men hviler på forlæg i væggene. I vestforlængelsens indre skjuler skalmuringer fra 1800-tallet alle detaljer.

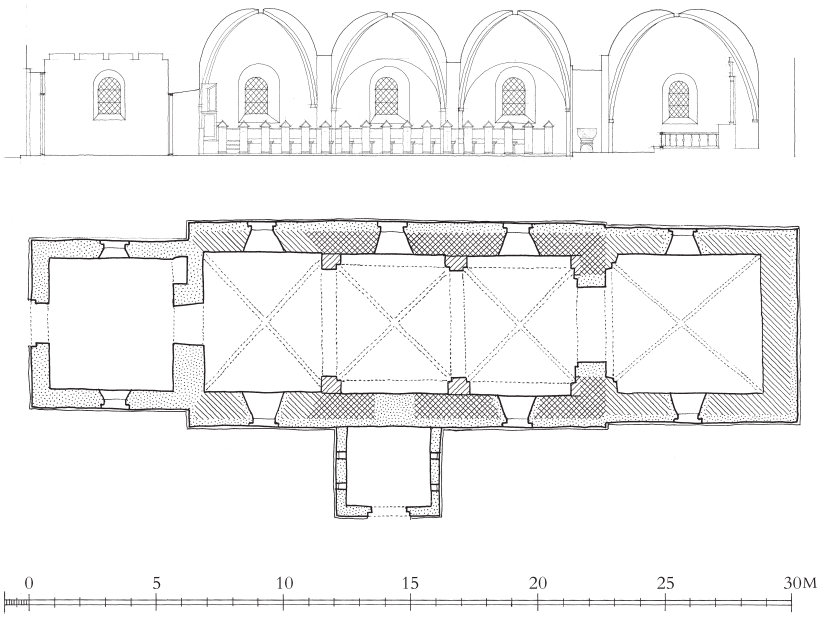

Fig. 6-7. 6. Længdesnit set mod nord. 1:300. Målt og tegnet af Lehn Petersens Tegnestue 2000. 7. Plan. 1:300. Målt af Lehn Petersens Tegnestue 1991 og tegnet af Freerk Oldenburger 2019. Signaturforklaring s. 11. – *6. Longitudinal section looking north. 7. Plan. Key on p. 11.*

Efter vestforlængelsen var opført, blev skibets *murkrone forhøjet* med 3-4 skifter munkesten. Vestforlængelsen og overhvælvningen synes således at være forbundne byggearbejder, om end der kan have været et ophold i arbejdet imellem de to faser.

Den sidste, egentlig middelalderlige forandring af kirken var uden tvivl, at det romanske kor blev nedrevet og erstattet af et større (†)*langhuskor*, hvis udseende er forbundet med nogen usikkerhed på grund af senere skal- og ommuringer (jf. s. 5315). Det bedste indtryk af langhuskoret opnås nu gennem biskop Jacob Madsens skitse fra 1590 (fig. 25). Korets indbyggede hvælv, med kraftigt puklede kapper, er dog oprindeligt og hviler dels på sekundært behuggede piller i vest, dels på vederlag i væggene. Ribberne afsluttes ved vederlaget med samme fremskudte binder som i skibet, hvilket antyder, at denne detalje er et forsøg på at harmonisere kirkens hvælv og stammer sikkert fra 1800-tallet.

†*Våbenhusets* udformning kendes ikke, idet den eneste, ældre oplysning om bygningens beskaffenhed er, at munkestensgulvet 1631 skulle udbed-

Fig. 8. Korets østgavl (s. 5316). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The east end wall of the chancel.*

Fig. 9. Tårnet set fra sydvest (s. 5316). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The tower seen from the south-west.*

res.[20] Bygningen findes dog gengivet, i skitseform, på Jacob Madsens gengivelse af kirken (fig. 25).

Om †*tårnet* foreligger der flere oplysninger. Biskop Jacob Madsen beskriver det som en tømret konstruktion, bygget op ad skibets vestgavl, hvis facader var beklædt med »Fyr som et Clok Husz«.[5] Det må formentlig betyde en trækonstruktion helt eller delvist beklædt med planker. 1682 beskrives det, at tårnet var forfaldent, og en stor del af tømmeret skulle udskiftes. Endvidere fortælles det, at det var fastgjort til kirken ved to jernstænger, og at Christian Maler havde lavet en ny stang, fløj og knap til tårntoppen.[13]

Eftermiddelalderlige reparationer og ændringer. 1631 beskrives kirken som brøstfældig, navnlig fra kirkedøren og ned til vestenden.[20] Dette indtryk af bygningen bekræftes i kilderne fra 1600-tallet, der løbende omtaler en kirke, som synes at have været i forfald.[13] 1723 er der imidlertid efterretninger om en stor renovering af bygningen,

der har berørt kirkens indre og ydre dele samt tagværk og tagdækning.[20] 1799 beskrives kirken igen som forsømt, og 1858 bliver kirken nok engang omtalt som værende underlagt en større renovering.[18] 1883 var bygningens tilstand åbenbart på ny så dårlig, at det nu blev anbefalet at nedrive bygningen og genopføre en ny kirke på stedet. Det var denne anbefaling, som foranledigede den store renovering af bygningen 1886-87.[11]

Kirken efter ombygningen 1886-87. Bygningen fremstår i dag som et ude og inde teglmuret, nyromansk byggeri fra 1886-87, der efter endt arbejde blev beskrevet som »en særdeles smuk og tiltalende skikkelse«, mens eftertiden ikke har stillet sig helt så positivt over for den hårdhændede håndtering af bygningens murværk.[11] *Grundplanen* er blevet ført tilbage til en traditionel model ved at behugge langhuskorets facader, så kirkens østende nu fremstår som smallere end skibet (jf. fig. 8). De skalmurede facader hviler på en *sokkel* af uprofilerede, maskinhuggede granitkvadre i et til to skifter, hvorover et rulskifte er udført. Øverst afsluttes langmurene af en kompliceret gesims med to savskifter, hvorover en kvart rundstav og et rulskifte er anbragt som to udkragede led (jf. fig. 5). Med facadernes skalmuring blev et antal *murpiller* på skibets langsider også fjernet (jf. s. 5314).

Kirkens indgang befinder sig i tårnets vestside, hvor en højtrejst døråbning med rundbuet stik giver adgang til tårnrummet, der fungerer som våbenhus. Herfra leder en fladbuet dør videre ind i skibet.

Alle kirkens *vinduer* er efter renoveringen 1886-87 udført ens som relativt store, rundbuede åbninger med indvendig smig, der i facaden er udstyret med et dobbelt prydskifte over stikket samt en skrå sålbænk i cement (jf. fig. 8).

I det *indre* forbindes kor og skib ved en let spidsbuet korbue, der sammen med triumfmuren er opført under renoveringen i 1880'erne.

De østvendte *gavltrekanter* over skibet og koret er ligeledes opført 1886 og har med al sandsynlighed fuldstændig erstattet deres middelalderlige forgængere. Begge gavle står med kamtakker, men korets gavl er ydermere udsmykket med en række stigende højblændinger, der øverst er afsluttet med rundbuede stik (jf. fig. 5).

Mod vest blev der 1886 sluttet et *tårn* til skibet som afløser for en ældre †konstruktion (jf. s. 5315). Tårnet, der i materiale og udførelse ligner resten af kirken, hæver sig med kamtakkede spidsgavle imod øst og vest. I forbindelse med tårnets opførelse må hele eller store dele af skibets gamle vestgavl være blevet nedrevet og nyopført. På tårnets vestfacade, mellem de to øvre stokværk, er monogrammet »CP« for Christian Alexander von Petersdorff og årstallet »1886« indlagt med murjern (jf. fig. 9).

Det fladloftede tårnrum, der som nævnt fungerer som våbenhus, oplyses fra syd og nord af vinduer svarende til kirkens øvrige. En trætrappe leder videre op i tårnet. Mellemstokværket, der bruges som opbevaringsrum og adgangsvej til lofterne over skib og kor, oplyses fra syd, vest og nord af to tætsiddende vinduer, udført med fals, rundbuet stik og skrå sålbænk i cement. Fra mellemstokværket fortsætter trappen videre op i tårnet. Klokkestokværket, hvor klokkerne er ophængt i en klokkestol samtidig med tårnet, åbner sig med to koblede glamhuller mod hvert verdenshjørne. De identiske, rundbuede glamhuller er alle indfældet i en ligeledes rundbuet blænding, hvor stikket er markeret af et prydskifte, hvis bund er smykket af karakteristiske, beskårne bindere, som fremstår trekantede i murflugten. Endvidere er der anbragt en lille, cirkulær blænding imellem de to glamhullers stik, hvis bund er yderligere smykket med mønstermuring i en form for stjerneformet ornament.

Mod nord og syd afsluttes murene øverst af gesimser svarende til dem, der findes over koret og skibet, mens de to kamtakkede spidsgavle i øst og vest rejser sig med en blændingsdekoration af stigende, delvist koblede højblændinger med rundbuet stik (jf. fig. 9). Den yderste blænding i hver side af gavltrekanten er i bunden muret med sildebensmønster. Cirkelformede småblændinger er endvidere indarbejdet i udsmykningen, mens et fladbuet glamhul og en pibeformet glug åbner ind til tagrummet.

Et *ligkapel* er blevet tilføjet ved kirkens sydside i forbindelse med kirkens renovering. Kapellet,

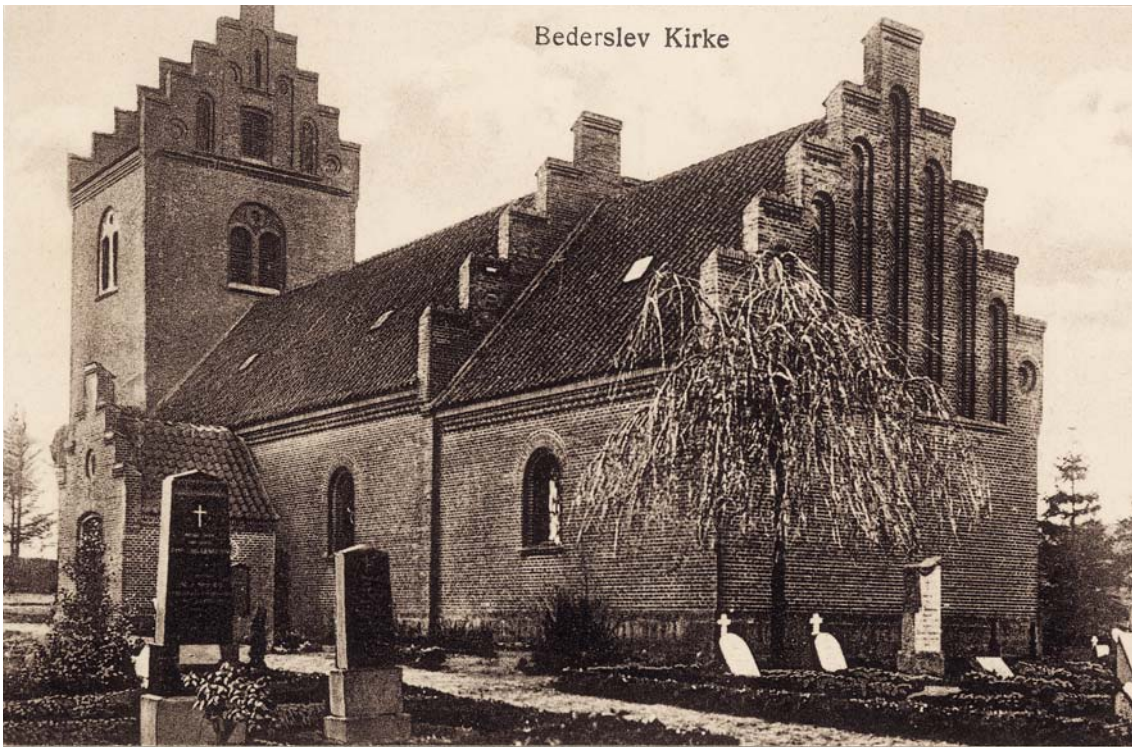

Fig. 10. Kirken set fra sydøst. Postkort fra begyndelsen af 1900-tallet. – *The church from the south-east.*

der ikke står i kontakt med kirkerummet, åbner sig mod syd med en fladbuet dør, hvis stik har samme prydskifte som kirkens øvrige åbninger. Det fladloftede indre får lys fra øst og vest igennem to cirkelvinduer i hver side.

Mod syd hæver den kamtakkede gavltrekant sig, smykket af et enkelt, falset og nu blændet cirkelvindue, der gav lys til bygningens loft. Det er sandsynligt, at ligkapellet nu ligger, hvor det forsvundne †våbenhus var placeret (jf. s. 5314).

Gulve. I hele kirken ligger der gule og gråsorte teglklinker i skaktavlsmønster, som givetvis kan føres tilbage til bygningens renovering 1886-87. I ligkapellet dækkes gulvet dog af gule teglsten lagt i tværgående bånd. Den ældste oplysning om gulvene i kirkerummet stammer fra 1674, hvor det beskrives, at der stedvis skal lægges nye teglsten.[13]

Tagværker. Alle kirkens spær er udført i fyrretræ og af nyere dato. De stammer formentlig alle fra 1886-87.

Tagbeklædning. Tagene er hængt med røde vingetegl, senest fornyet år 2000 efter stormskader i 1999.[26] Biskop Jacob Madsen noterede 1590, at der ligger sten på størsteparten af kirken, men at korets sydside er dækket med bly.[5] Dette blytækkede parti kan i kilderne forfølges frem til 1723, hvor det omtales for sidste gang.[20]

Opvarmning. Kirken opvarmes af et el-varmeanlæg installeret 1992.[27] 1879 blev det besluttet at opstille en †kakkelovn i kirken.[11] 1917 blev det vedtaget at flytte ovnen fra skibets vestende og op imod koret, hvilket dog først skete 1922.[28] 1928 indkøbtes der en ny †kakkelovn, som blev udbedret 1934.[29] Et †oliefyr med varmluftkalorifere indbygget i skibets nordvestre hjørne erstattede kakkelovnen; dette fyr fungerede, frem til det nuværende varmeanlæg blev installeret. Hvornår oliefyret kom til, er uklart.

Kirken står udvendig i blank mur, mens den indvendig er hvidkalket med grålamede lofter i tårnrummet og ligkapellet. Bygningen omgives af en perlegrusbelægning, som dog fra korets sydøstre hjørne og ned til ligkapellets østside er afløst af græsplæne.

Fig. 11. Indre set mod øst. Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The interior looking east*.

INVENTAR

Kirkens eneste middelalderlige inventargenstand er den romanske døbefont af såkaldt 'Vindingetype', mens et par sengotiske alterstager er i Nationalmuseet. Stolestaderne er i deres kerne fra 1640-42, men suppleret både 1886-87 og 1992. Den ældste klokke er støbt 1767 af Johann Hinrich Armowitz, Lübeck. Alterkalken er udført o. 1800 af Ulrick Kastrup, Nyborg, og disken formentlig ligeså. Altertavlen er overtaget fra Krogsbølle Kirke 1846; oprindeligt med maleriet af Artur Wilhelm Boesen forestillende Bønnen i Getsemane Have, som nu er opsat på tavlens bagside. En del inventar er tilkommet under restaureringen 1886-87, herunder som nævnt dele af stoleværket, men også alterstagerne, prædikestolen, alterkanden, dåbsfadet og salmenummertavlerne, mens pengeblokken er anskaffet 1897. Store dele af dette inventar genfindes i de andre af egnens kirker, som Egebjerggård ejede (Nørre Nærå Kirke, Krogsbølle Kirke).

I nyeste tid er 1986 anskaffet en klokke fra Petit & Fritsen, Nederlandene, og 2000 det nuværende altermaleri, malet året forinden af Arne Haugen Sørensen og forestillende Judaskysset.

Farvesætning og istandsættelser. Inventaret står i en staffering fra istandsættelsen 2001.[30] Udgangspunktet for stafferingen er de intense farver i Haugen Sørensens altermaleri, som indrammes af altertavlens mørkeblå rammeværk, akkompagneres af et kraftigrødt alterklæde og stolestadernes hynder i blåt og holdes i balance af det lysegrå stoleværk. Der kendes ikke til ældre istandsættelser, bortset fra den allerede nævnte restaurering 1886-87.

Alterbordet (jf. fig. 11-12) er formentlig udført ved kirkens restaurering 1886-87. Det er en enkel ramme af træ, der måler 180×69 cm, er 94 cm højt og beklædt med et *alterklæde* fra 2000 af rødt uld. Alterbordet er placeret 87 cm fra korets østvæg. Det erstattede et ældre †*alterbord* fra 1806, der var indrettet, så præsten 'stedse kan have ansigtet vendt mod menigheden'.[31] Til dette bord hørte et †*alterklæde* fra 1846, af rødt fløjl.[18]

Altertavle, (fig. 12), 1841, men overtaget fra Krogsbølle Kirke 1846 (s. 5240). Den er udført som en tempelfront med glatte pilastre, der indrammer både postament og storfelt og bærer trekantgavlen. Sidstnævnte prydes af et trekantet relief af et øje med strålekrans (Det Altseende

Fig. 12. Altertavle, 1841, med maleri af Arne Haugen Sørensen fra 1999 (s. 5318). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Altarpiece, 1841, with painting by Haugen Sørensen from 1999.*

Øje) og krones af en gesims med akroterier og en 'løbende hund'. Tavlen står siden 2000 i en mørkeblå staffering med detaljer i guld udført af Gitte Hove Frost (if. påskrift på tavlens bagside). Den stod indtil 2000 med hvide pilastre, vinrød ramme, grå trekantgavl og 1 Joh. 2,2 citeret i guldversaler på sort bund.

Altermalerier 1) (fig. 13), 1840, udført i olie på lærred, 118×66 cm, af Artur Wilhelm Boesen. Maleriet forestiller Bønnen i Getsemane Have og viser Jesus, der knæler med armene krydset foran sit bryst og hovedet bøjet nedad; han er iført en rød dragt. I bjerglandskabet bag ham ankommer Judas og soldaterne til haven.

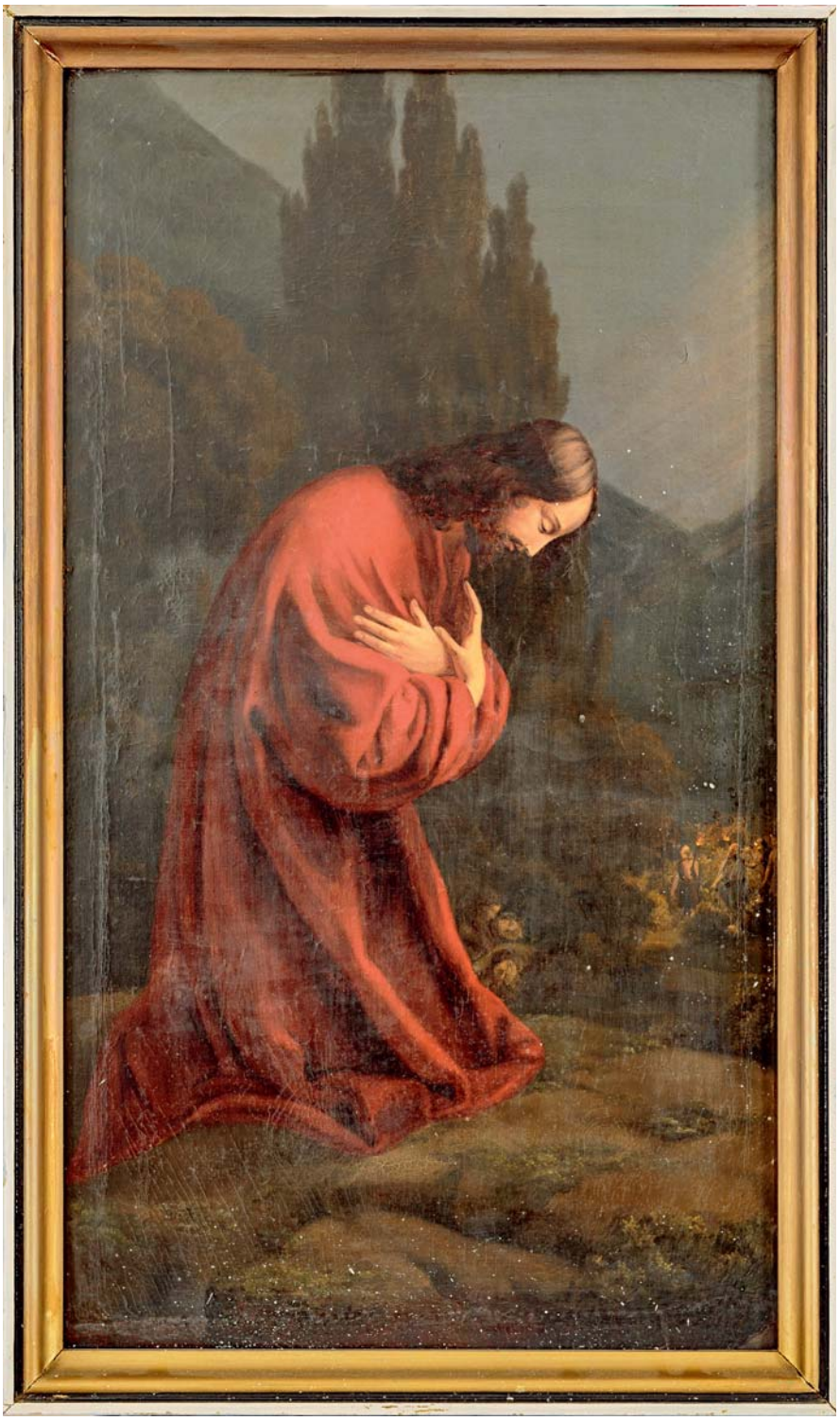

Fig. 13. Altermaleri, Bønnen i Getsemane Have, udført af Artur Wilhelm Boesen 1840, oprindelig til Krogsbølle Kirke (s. 5319). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Altar painting, the Agony in the Garden, by Artur Wilhelm Boesen, 1840, originally in Krogsbølle Church.*

Fig. 14. Altersæt, udført o. 1800 af Ulrick Kastrup, Nyborg, samt oblatæske, o. 1900 (s. 5321). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Altar set, made in c. 1800 by Ulrick Kastrup, Nyborg, and wafer box, c. 1900.*

Jesus er kopieret efter Carlo Dolci. Dennes religiøse arbejder nød stor popularitet i 1800-tallet og er benyttet som forlæg for talrige altermalerier; eksempelvis kendes hans Bønnen i Getsemane Have fra Hvejsel Kirke (Vejle Amt) samt fra Andreas From Jægers malerier i Daugbjerg og Ravnstrup kirker (Viborg Amt).[32] At hans Bønnen i Getsemane Have var meget populært omkring århundredets midte, er muligvis foranlediget af dets reproduktion i kobberstik 1828. Altermaleriet var i brug frem til 2000, da det blev flyttet til sin nuværende plads på altertavlens bagside.

2) (jf. fig. 12) 1999, udført af Arne Haugen Sørensen; signeret forneden til højre med »A. Haugen Sørensen 99«. Maleriet er udført i olie på lærred, måler 146×97 cm og forestiller Judaskysset. Det er udført i kunstnerens typiske stil og kraftige farveholdning med Jesus iklædt rød kappe og med udslåede arme, måske som udtryk for Jesus' accept af sin skæbne (jf. Matt. 26,49-50). Judas bærer gule klæder og rører ved Jesus med sin venstre arm, idet han læner sig ind for at kysse ham. Ifølge en lokal tradition skal Judas' baghoved være udført som et djævleansigt. Billedet blev anskaffet i forbindelse med kirkens restaurering 2000.[33]

†*Altertavle,* en senmiddelalderlig skabsaltertavle, der 1590 er beskrevet som forestillende Korsfæstelsen og med de 12 apostle på fløjene.[5] 1631 omtales den som »meget gammel«.[20]

Altersæt (jf. fig. 14), udført o. 1800 af Ulrick Kastrup, Nyborg (1749-1803). *Kalken,* 23 cm høj, har fladkuplet fod, der er drevet op i et højt skaft med oval knop og højt bæger med næsten rette sider, der må formodes at stamme fra 1800-tallets slutning. På skaftet er næsten udpudsede stempler, tilsyneladende Ulrich Kastrups mestermærke, et uidentificerbart stempel og Nyborgs bymærke.[34] *Disken* er givetvis samtidig, 14 cm i diameter, glat og ustemplet. Et ældre †*altersæt* er nævnt 1590 som 'uforgyldt'.[5]

Oblatæske (jf. fig. 14), o. 1900, 10 cm i tværmål og 3 cm høj, med indskriften »Bederslev Kirke« i skriveskrift på låget. Æsken er ikke stemplet.

Alterkande, o. 1886, udført af porcelæn på Den Kongelige Porcelænsfabrik. 27 cm høj, sortmalet med guldkors og -kanter.

Alterstager. *1) O. 1550, 45 cm høje med kuplet fod, kraftigt, cylindrisk skaft med midtled og en lyseskål, der spejler foden. Stagerne er af typisk sengotisk form, men da kirken ikke ejede dem 1590 (jf. †alterstager ndf.), må de være anskaffet på et senere tidspunkt og muligvis først betydeligt senere, for formentlig under kirkens ombygning 1886-87 blev stagerne 'tilbageerhvervet' af kirkeejer grev Christian Alexander von Petersdorff.[11] Han skænkede dem 1894 til NM (inv.nr. D3005).

2) (Fig. 15), o. 1600(?), skænket 1886-87 af kirkeejer, grev Christian Alexander von Petersdorff.[11] De 46 cm høje stager er udført i sengotisk form med høj, profileret fod, balusterskaft med skaftled og en høj, profileret lyseskål.

†*Alterstager,* nævnt 1590 som to »Piber aff Jern slaget i (alter-)Tafflen«.[5] Det er formentlig disse, der 1631 karakteriseres som et par »blusstager«, der var helt forrådnede.[20]

Messehagler. 1) Nævnt 1590, en »Gamble rød Damask Fløiel«.[5] 2) Omtalt o. 1664 som værende af rødt fløjl.[13] I et inventarium fra 1695 er tilsvarende omtalt en rød fløjlshagel med guld- og sølvgaloner; det er uklart, om det er den samme.[35] 3) Omtalt 1836 som ny og god.[36]

Fig. 15. Alterstager, o. 1600(?) (s. 5322). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Altar candlesticks, c. 1600(?).*

Fig. 16. Dåbskande, 1886 (s. 5323). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Baptismal jug, 1886.*

†*Alterbøger.* I 1695 ejede kirken følgende alterbøger: en ritualbog, en alterbog, et gammelt graduale, en 'gammel salmebog med evangelium bag udi'.[37]

Alterskranke (jf. fig. 11), o. 1886, tegnet af arkitekt P. C. Monberg. Den har ornamenterede støbejernsbalustre, der bærer en enkel håndliste med hylde til særkalke; mæglerne er af træ og sekskantede. Håndliste og mæglere står i lysegrå bemaling, mens knæfaldet siden 2000 har været betrukket med blå uld. 1949 blev knæfaldet ombetrukket.[37] Alterskranken er velkendt på Nordfyn og findes i blandt andet Nørre Næra (s. 5295), Rolfsted (s. 3822) og Lunde (s. 5059); jf. også †alterskranken fra Stubberup Kirke (s. 4765). †*Alterskranke,* nævnt 1847, da knæfaldet blev gjort bredere og ombetrukket.[18]

Døbefont (fig. 17), romansk, af rødlig granit, 96 cm høj, af Vindingetypen.[38] Foden er et højt, omvendt terningkapitæl, hvorpå et lavt skaft med vulst formidler overgangen til kummen. Denne måler 76 cm i diameter og er glat, bortset fra

en rille langs overkanten. Fontetypen er særlig udbredt på Østfyn, og M. Mackeprang navngav gruppen efter de mange forekomster i Vindinge Herred (Svendborg Amt). Bederslevfonten er den eneste fra området vest for Odense Fjord, som Mackeprang placerede i denne gruppe, og den adskiller sig da også fra de øvrige i gruppen ved sin meget forenklede markering af kummens munding, hvor man almindeligvis ser en rundstav eller en egentlig profil (jf. eksempelvis fontene i Sønder Næraa Kirke, s. 3889, og Munkebo Kirke, s. 4158). Den stod 1590 i koret,[5] og er nu opstillet i skibets nordøstlige hjørne.

Dåbsfad, 1886-87, 37 cm i tværmål. Fadet har en ganske smal fane og en fordybning med flad bund og rette sider. Under bunden er indgraveret »Bederslev Kirke« med versaler. Det lille fad placeres i en messingring, der passer i fontekummen. Et ældre †*dåbsfad* er nævnt o. 1664,[13] det blev erstattet 1674 med et nyt anskaffet for 4½ mark.[13]

Fig. 17. Døbefont, romansk (s. 5322). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Font, Romanesque.*

Fig. 18. Prædikestol, 1886 (s. 5323). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Pulpit, 1886.*

Dåbskande (fig. 16), 1886, af tin og urneformet. Under bunden er den stemplet med Odenseliljen og årstal.

Prædikestol (fig. 18), 1886, i nygotisk stil. Kurvens tre fag har fyldinger udført som stavværk, der danner koblede blændinger. Under kurven er en underbaldakin, og en vulst formidler overgangen til den sekskantede bærestolpe. Den samtidige opgang har et spinkelt brystværn af støbejern og trin, der føjer sig om triumfvæggen. Stolen står i en mørkegrå staffering med lysegrå felter og detaljer i guld. 1953 blev den sænket et trin.[22] En †*prædikestol* er nævnt 1590 som muret.[5]

Stolestader (fig. 19), 1640,[39] suppleret 1642, 1886 og 1992. Gavlene er 128 cm høje og har arkader med kannelerede pilastre på høje, ornamentprydede baser. Arkadebuerne er tilsvarende udskåret med enten slyngornamentik eller et dukatmønster,

og i sviklerne er der perpektiviske oculi. Den høje frise rummer i de fleste stole et slyngornament, men i enkelte stole er frisen vandret delt med en versalindskrift foroven: »Anno 1640«, »Anno 1641« eller »Anno 1642« og forneden slyngornamentik.[6] Topstykkerne er trekantede og prydet af et forsænket bladrelief. Stolene er suppleret 1886 med 20 nye i samme stil, men uden ornamentik og dateringen »Anno 1886« i en enkelt gavls frisefelt, ligesom i øvrigt lågerne i de forreste stole stammer fra dette tidspunkt og er lavet i samme stil som prædikestolens fyldinger. Den bagerste gavl i nordre blok er udført som 1886-stolene, men med dateringen »Anno 1992«; den blev indrettet i forbindelse med orglets fornyelse (jf. dette). Stolene står i en ensartet, lysegrå staffering med mørkegrå detalje. Nogle stole blev repareret 1669.[13]

De oprindelige stolestader bærer stor lighed med både Otterup Kirkes stole fra 1637-38 (jf. s. 4928) og Norup Kirkes fra omtrent samme tid

Fig. 19. Stolestader, 1640-42, med låge fra 1886, (s. 5323). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Pews, 1640-42, with door from 1886.*

(s. 4823), og alle må anses for udført af samme, formentlig lokale snedkerværksted.

En †*skriftestol* er omtalt 1590 som lille og smuk, mens †*degnestolen* blot var 'liden'.[5] En †*armstol* til præsten blev anskaffet 1923.[22]

†*Brudestol,* nævnt 1631 som helt forrådnet.[20]

Løse stole. Syv armstole af eg er opstillet i koret, heraf en enkelt tegnet af Hans J. Wegner (model CH24, 'Y-stolen') og seks fra Findahls Møbelfabrik (model Freja).

En †*kiste* til messetøj og altersølv var ønsket 1631, da den gamle ikke havde en lås.[20] En gammel og ubrugelig kiste af fyr er nævnt 1695, og er formentlig identisk med en af de nævnte.[37]

Pengeblok (fig. 20), 1897, af eg, 21×20,5 cm, 102 cm høj. På fronten er indgraveret grevskabet Roepstorffs kronede monogram og årstallet 1897. Beslået med fire bølgede jernbånd, hvoraf de to har hængsel og lås for lågen. Tilsvarende blokke findes i grevskabet Roepstorffs øvrige kirker, Nørre Nærå (s. 5300) og Krogsbølle (s. 5248).

En †*pengetavle* er nævnt 1695.[37]

Salmenummertavler. 1) (jf. fig. 21), o. 1840, tre styk, 158×69 cm, udført i nygotisk stil og med æselrygbueform; til skydenumre. Malet i gråtoner og med overskriften »Prædiken«; under denne er en ældre, tilsvarende overskrift i fraktur synlig. Tavlerne svarer til Nørre Nærås (s. 5300) og Krogsbølles, der vides at være anskaffet 1839-41. 2) 1887, en lille, spidsbuet tavle, 100×38 cm, til skydenumre. Malet i gråtoner og med de malede overskrifter: »Daab« samt »Nadver«. Opsat på triumfvæggen.

Tavle, o. 1875, 55×34 cm, sortmalet med skrift i hvid kursiv: »Tobaksrygning i Kirken forbydes!«. Ophængt på tårnloftet. Tilsvarende tavler i Nørre Nærå og Krogsbølle (s. 5249 og 5300).

Lysekroner. 1) O. 1886, en ringkrone af jern til seks lys er ophængt i kæder i våbenhuset. To tilsvarende kroner opbevares i tårnet. De hang alle oprindeligt i skibet. 2) 2000, tre ringkroner med 2×9 lamper, af messing, er ophængt i skibet.

Fire *lampetter* med fem lyskilder er 2000 opsat i koret.

Orgel (jf. fig. 21) 1976, med fire stemmer, ét manual. Bygget af Bruno Christensen Orgelbyggeri, Terkelsbøl. Disposition (C-f³): Gedakt 8', Principal 4', Rørfløjte 4', Oktav 2'. Orglet, som er tegnet af orgelbyggeriet, er forsynet med låger for manualværket. Placeret på gulv i kirkens nordvestlige hjørne.

Harmonium, 1910, leveret af Chr. Winther Pianoforte- og Harmoniumfabrikant, København.[18] Opstillet på en forhøjning samme sted som kirkens nuværende orgel.[40]

Klokker. 1) (Fig. 22), støbt 1767 af Johann Hinrich Armowitz, Lübeck; 76 cm i tværmål. Om halsen løber versalindskriften: »Me fudit Iohan

Fig. 20. Pengeblok med Grevskabet Petersdorfs kronede initialer, 1897 (s. 5325). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Money box with the Petersdorf family's crowned initials, 1887.*

Fig. 21. Indre set mod vest. Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The interior facing west.*

Fig. 22. Klokke nr. 1, støbt 1767 af Johann Hinrich Armowitz, Lübeck (s. 5325). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Bell no. 1, cast in 1767 by Johann Hinrich Armowitz, Lübeck.*

Hinrich Armowitz in Lubeck anno 1767/ Soli deo gloria« (Johann Hinrich Armowitz i Lübeck støbte mig 1767, Gud alene æren). Over og under indskriften samt om slagringen løber en bølgende rocaillebort. Ophængt i en slyngebom i tårnets klokkestol (s. 5316). Armowitz har leveret mindst 17 klokker til danske kirker, herunder på Fyn også til Ejby Kirke (Vends Hrd.).

2) 1986, støbt af Petit og Fritsen, Nederlandene; 98 cm i tværmål. Om halsen løber versalindskrift efter den vanlige formel for firmaets danske klokker: »Jeg støbtes til Bederslev Kirke i året 1986 af Petit og Fritsen i Holland« mellem to kraftige ornamentborte. På legemet er anført med reliefversaler: »Folket forsamlet i Jesu tro«. Ophængt i en slyngebom i tårnets klokkestokværk. Ringningen blev automatiseret 1972.[22]

†*Klokker.* Ved klokkeskatten 1528-29 afleveredes en klokke, der med 'al jernfang' (dvs. ophænget) vejede 1½ skippund (ca. 240 kg).[41] Der fandtes derfor kun én klokke ved biskop Jacob Madsens visitats 1590.[5] Dens aksel blev repareret 1687.[13] 1718 klagedes over, at klokken ikke kunne høres, når det blæste blot en smule, hvorfor man ønskede at flytte den til det søndre glamhul imod byen.[20]

GRAVMINDER

Kirkens antikvarisk interessante gravminder omfatter blot fire støbejernsmonumenter fra midten af 1800-tallet. Herudover vides en åben †begravelse at have været i koret.

En †åben begravelse skal i »gamle dage« have været ved siden af alteret.[6]

Kirkegårdsmonumenter. 1) (Fig. 24), 1843, over gårdmand og sognefoged Knud Hansen, ✶15. sept. 1767 i Gyngstrup, †28. febr. 1843 i Bederslev.

Tavle af støbejern, 92×39 cm, formet som et nygotisk, æselrygbuet vindue. Indskrift med fraktur og versaler, afsluttet af mindeverset: »Ud af en vennekreds/ jeg dem nu maa forlade/ ja, høit min aand sig hæver da/ naar støvet som jeg iler fra/ er mig ei meer til hinder/ alt høiere jeg svinger mig«. Opstillet syd for kirken.

2) 1852, over Bodel Hansdatter, enke efter Knud Hansen (jf. ovf.), †28. febr. 1852. Som forrige, men med indskrift udelukkende i versaler; afsluttet af verset: »Et saligt haab jeg trøstes ved,/ et haab som ei kan svige/ for sjælen er en evighed/ i Gud, vor faders rige,/ der skal jeg forklaret see/ dig, du alforbarmende.« Opstillet ved nr. 1.

3) (Fig. 23), 1854, over gårdmand Ole Pedersen, ✶2. febr. 1811 i Hjadstrup, †23. sept. 185(5)? i Vellinge.

Støbejernskors 113 cm højt. Tredobbelt liljekors med personalia i reliefversaler; på bagsiden: »Fred med dit støv«. Korsenderne er prydet af plantemotiver om en rosetmedaljon. Ved foden en oval mindeplade med versalindskriften: »Stirrer ei i graven ned/ med de taarefyldte blikke/ thi i graven er han ikke/ han er hist i evighet.« Opstillet syd for ligkapellet.

Fig. 23. Kirkegårdsmonumenter, nr. 4, 1864, over Erik Albrekt Rasmussen Kjærby (s. 5329), og nr. 3, 1854, over Ole Pedersen (s. 5328). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Churchyard monuments, no. 4, 1864, for Erik Albrekt Rasmussen Kjærby, and no. 3, 1854, for Ole Pedersen.*

Fig. 24. Kirkegårdsmonumenter, nr. 1, 1834, over gårdmand Knud Hansen (s. 5328). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Churchyard monument, no. 1, 1834, for farmer Knud Hansen*.

4) (Jf. fig. 23), 1864, Erik Albrekt Rasmussen Kjærby, *19. dec. 1828 i Sønder Broby, †14. dec. 1864 i Vellinge.

Støbejernskors, 113 cm højt, med personalia i reliefversaler. På bagsiden »Fred med dit støv«. Ved dets fod står en rektangulær mindeplade med verset: »Dit liv var kort paa denne jord/ og snart din kraft blev brudt/ men vi vil troe paa herrens ord,/ han lever dog endnu/ O sov da trygt ved kirkens fod/ til dagen atter gryer/ da priis Christ den herre god/ vort støv med glands fornyer«. Opstillet syd for ligkapellet.

KILDER OG HENVISNINGER

Nedenfor er anført en oversigt over arkivalier eller utrykte kilder og litteratur anvendt i beskrivelsen af Bederslev Kirke. For en oversigt over arkivalier og litteratur samt forkortelser anvendt i Odense Amt i almindelighed jf. også s. 52-54 samt 56-59. Henvisninger til *Danmarks Kirker*, Kbh. 1933-, er angivet som DK, efterfulgt af betegnelsen for pågældende amt; referencer inden for Odense Amt har dog kun sideangivelse.

Arkivalier. *Rigsarkivet, Odense* (RAO). *Bispearkivet*: Synsforretninger og andre indberetninger 1631-1702 med uddrag af regnskaber 1631-35, 1718-35 (*Bispeark*. Synsforretn.); Kirkeejere og patronatsret 1695-1786 (*Bispeark*. Kirkeejere); Visitatsprotokol 1732-1803 (*Bispeark*. Visitatsprot.); Indberetninger om kirker og kirkegårde 1812-30, 1831-43 (*Bispeark*. Kirker og kirkegårde); Synsforretninger over kirker og præstegårde 1872-81, 1882-98 (*Bispeark*. Synsforretn. over kirker og præstegårde). – *Provstiarkiver. Odense provsti:* Korrespondance angående Lunde, Skam og Skovby herreder 1836-37 (*Provstiark*. Korresp.); *Lunde, Skam og Skovby herredsprovsti*: Kirkesyn 1924-49 (*Provstiark*. Kirkesyn); *Bogense provsti*: Synsprotokol 1904-2000 (*Provstiark*. Synsprot.) – *Pastoratsarkivet*: Regnskaber 1758-1665, 1664-96 (*Pastoratsark*. Rgsk.); Synsprotokol 1844-1922 (*Pastoratsark*. Synsprot); Embedsbog 1809-1948 (*Pastoratsark*. Embedsbog).

Det Kongelige Bibliotek (KB). *Ny kongelig samling:* 2344 fol. En kortfattet Beskrivelse af Grevskabet Roepstorff fra Aaret 1500 indtil vore dage. Udarbeidet og samlet af de gamle Papirer og Dokumenter, som findes i Einsidelsborg Arkiv … 1893 (*NKS* 2344 fol.).

Nationalmuseet (NM). *Indberetninger.* Henrik Jacobsen 1999 (bygning).

Tegninger og opmålinger. NM. Lehn Petersens Tegnestue 2000 (plan og længdesnit).

Historisk indledning ved David Burmeister, bygningsbeskrivelse ved Martin Wangsgaard Jürgensen, inventar og gravminder ved David Burmeister, orgler dog ved Kristian Lumholdt. Oversættelse ved Patrick Marsden (engelsk). Korrektur ved Anne Frovin. Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedsø. Redaktionen afsluttet august 2019.

[1] *Diplomatarium Danicum*, udg. af Det danske Sprog- og Litteraturselskab, Kbh. 1938-, 4. rk., IV, nr. 423 (6. juli 1391).

[2] Scriptores rerum Danicarum medii ævi, Udg. af Jacob Langebæk m.fl., I, København 1772, 322; Repertorium diplomaticum regni danici mediævalis. Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. Udg. af Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk

Historie, Kbh. 1894-1939 (*Repert*), 1. rk., nr. 5585 (4. maj 1416). Danmarks Stednavne Nr. 14. Odense amts bebyggelsesnavne. Udg. af Stednavneudvalget ved John Kousgård Sørensen, København 1969, 170.
[3] *Repert* (note 2), 1. rk., nr. 6350 (25. marts 1428), nr. 6722 (12. aug. 1434).
[4] *Repert* (note 2) 2. rk., nr. 979 (4. maj 1459).
[5] Jens Rasmussen og Anne Riising, *Biskop Jacob Madsens visitatsbog, 1588-1604,* Odense 1995, 136.
[6] KB. *NKS* 2344 fol.
[7] *Kronens Skøder paa afhændet og erhvervet Jordegods i Danmark, fra Reformationen til Nutiden*. I uddrag, udg. af Rigsarkivet, Kbh. 1892-1955 (*Kronens Skøder*), III, 263-64 (13. dec. 1698); RAO. *Pastoratsark*. Embedsbog.
[8] RAO. *Pastoratsark*. Embedsbog.
[9] RAO. *Bispeark*. Kirkeejere.
[10] RAO. *Bispeark*. Visitatsprot.
[11] RAO. *Bispeark*. Synsforretn. over kirker og præstegårde.
[12] RAO. *Pastoratsark*. Embedsbog samt *Bispeark*. Indb. om kirker og kirkegårde (angående ejerforhold); *Provstiark*. Synsprot. (angående overgangen til selveje); William Norvin, »Egebjerggaard (Einsidelsborg) og Kjørup«, *Danske Slotte og Herregårde* 9, Aage Roussell (red.), København 1965, 266.
[13] RAO. *Pastoratsark*. Rgsk.
[14] *Kronens Skøder* (note 7), III, 263-64 (13. dec. 1698).
[15] *Kronens Skøder* (note 7), III, 680-82 (udateret, 1718).

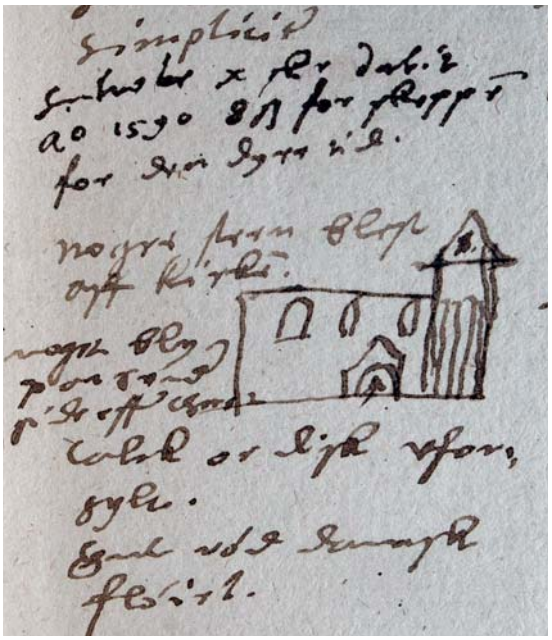

Fig. 25. Skitse af kirken i biskop Jacob Madsens visitatsbog. I RAO. Foto Mogens Vedsø 2011. – *Sketch of the church in Bishop Jacob Madsen's book of visitations.*

[16] *De ældste danske Arkivregistraturer,* Kbh. 1854-1910, V, II, 945. Jf. også *Rasmussen og Riising 1995* (note 5), 136.
[17] Jf. f.eks. oplysning fra 1714 i RAO. *Bispeark*. Kirkeejere.
[18] RAO. *Pastoratsark*. Synsprot.
[19] RAO. *Bispeark*. Indb. om kirker og kirkegårde.
[20] RAO. *Bispeark*. Synsforretn.
[21] RAO. *Provstiark*. Synsprot.
[22] Se eksempelvis Olaf Olsens beskrivelse af kirken i J. P. Trap, *Danmark*, 5. udg., red. Niels Nielsen, Peter Skautrup & Povl Engelstoft, V, I, Kbh. 1956, 346.
[23] *Fyens Stiftstidende*, 19. okt. 1886
[24] Arbejdsnotat i NM. *Antikvarisk-topografisk arkiv*. Se også Margit Egdal, »Bederslev kirke genopdaget. Danmark er blevet en middelalderkirke rigere!«, *Sletten* 2000, 64-67.
[25] NM. Henrik Jacobsen, der gennemgik bygningen 1999, skriver i sit korte notat fra undersøgelsen, at der var revnedannelser i skibets sydmur, der måtte stamme fra den blændede, romanske syddør. NM. *Antikvarisk-topografisk arkiv*.
[26] Arbejdsbeskrivelse i NM. *Korrespondancearkiv*.
[27] Arbejdsbeskrivelse. NM. *Korrespondanceark*.
[28] RAO. Menighedsrådsark. Forhandlingsprotokol 1904-1931 m.m.
[29] RAO. Pastoratsark. Embedsbog 1809-1948; RAO. Pastoratsark. Kommunionsbog m.v.
[30] *Fyns Stiftsbog* 2002, 157.
[31] *Iversens fynske Avis* 30. maj 1806.
[32] Således har Andreas From Jæger benyttet samme forlæg i sine malerier til Hvejsel (spejlvendt) og Ravnstrup kirker (Viborg Amt). Desuden findes en spejlvendt kopi i Daugbjerg, malet af en ubekendt kunstner.
[33] Lisbeth Smedegaard Andersen, *Arne Haugen Sørensens kirkekunst – Hvor ordene ikke rækker,* Kbh. 2011, 109-110, er meget kritisk over for altertavlen, og finder, at »Judaskysset har ikke sin plads over alteret«. Hun begrunder dette i en evangelisk læsning af motivet, idet hun finder, at enten antyder det, at historien om Kristus ender med denne tragedie, ellers er det en moderne omtolkning af fortællingen, hvori også Judas favnes af Jesus' kærlighed, selvom evangelierne beretter om Judas' fortabelse.
[34] Chr. A. Bøje, *Danske guld- og sølvsmedemærker før 1870*, Kbh. 1979-82, 4556, 4551.
[35] RAO. *Wedelsborg godsark*. Jordebog 1695.
[36] RAO. *Provstiark*. Korresp. ang. Lunde, Skam og Skovby hrd.
[37] RAO. *Provstiark*. Kirkesyn.
[38] M. Mackeprang, *Danmarks Middelalderlige døbefonte,* København 2003 (opr. 1941), 111.
[39] I kirkeregnskaberne nævnes, at lensmandens fuldmægtig og provsten var til stede i kirken 16. aug. 1640 for at 'forandre' (omfordele) stolestaderne med udgangspunkt i tienderegistret. Der anføres at være 16 kvindestole og 15 mandsstole fra prædikestolen og

'kirken igennem' samt yderligere syv karlestole i tårnrummets nordside. RAO. *Pastoratsark*. Rgsk. De karvskårne årstal, »1642« vidner om, at man blot to år senere måtte supplere med yderligere stole.

[40] If. skrivelse fra Kirkeministeriets orgelkonsulent, Hans Nyholm, 30. marts 1976.

[41] Rigsarkivet, København. *Rtk. Regnskaber 1433-1559*. Fortegnelser over indkrævede klokker 1528-29.

BEDERSLEV CHURCH

Bederslev Parish is first mentioned in 1391 ("Bedersløf"), whilst the church is mentioned in 1416 ("eccl. Batisleticam"). The incumbency was not very well paid, and in 1632 the vicar's income was improved by two pounds of grain from the royal tithes.

The building was apparently in a constantly poor state. This is mentioned in 1631, 1799, and again in 1883, when it was in such bad condition that it was considered necessary to demolish the medieval church and rebuild it (cf. ndf.). The improvements began in 1885 with a restoration plan, and the walls were partially taken down in the following years. The restoration was completed in 1887.

After the Reformation in 1536, the church belonged to the Crown, up until 1698, when it was sold to Count Vilhelm Frederik Wedel of Wedelsborg. In 1702, it was sold to the major of Odense and owner of Margård manor, Jens Christensen Schebye, and was included when Margård was bought by Major Jørgen Thyge Seefeldt in 1708. In 1783, the church was sold to Joachim Godske Moltke of Einsiedelsborg (now Egebjerggård), who also owned the other churches in the area. It was subsequently part of Egebjerggård until it became freehold on 1 July 1926.

The church was a chapel of ease for Uggerslev until 1795, when the church owner, Count Joachim Godske Moltke, was granted permission to swap, so that from then on Bederslev would be a chapel of ease for Nørre Næ̊rå Church, whilst Uggerslev Church gained Nørre Højrup.

Building. The church was originally a Romanesque building constructed of complete and split fieldstones, which was extended to the west of the nave in the Late Middle Ages. Its east end was also converted to nave-chancel during this period. A porch was added at some point, probably before the Reformation in 1536. In 1590, there was a wooden †tower at the western end wall of the nave, which may well have been erected at the same time as the western extension of the nave was undertaken. In its current form, the church is mainly a product of the 19th century, as the medieval church was faced and partially rebuilt in 1886-87. It is therefore now primarily constructed of brick, both outside and inside. The church has a tra-

ditional ground plan, with a nave and a slightly narrower chancel. In 1886, a brick tower was built in the west, in the same style as the faced church, and a chapel was also erected to the south, replacing the porch.

Furnishings. The only medieval object in the interior is the Romanesque font of 'Vinding type', whilst there are a few late Gothic candlesticks from the church at the National Museum. The pews mostly date to 1640-42, but were added to in 1886-87 and 1992. The earliest bell was cast by Johann Hinrich Armowitz of Lübeck in 1767. The chalice was made in c. 1800 by Ulrick Kastrup, Nyborg, as probably was the paten.

The altarpiece was transferred from Krogsbølle Church in 1846, originally with a painting depicting the Agony in the Garden by Artur Wilhelm Boesen, which is now on the back of the altarpiece. Many of the furnishings date to the restoration of 1886-87, including the previously mentioned pews, but also the altar candlesticks, pulpit, baptismal bowl, hymn boards and money box. The present altar painting was acquired in 2000; it depicts the Kiss of Judas and was painted by Arne Haugen Sørensen in 1999.